

2. Залучення до роботи і відповідей студентів не лише на семінарах, але і під час лекцій—із проханнями надати власне розуміння, пояснити своїми словами якийсь термін чи позицію, визначення яких були надані під час лекції, навести приклади чогось.

3. Спробувати залучити до читання не лише підручників, а й хоча б уривків з оригінальних текстів соціологів – із подальшим обговоренням прочитаного.

4. Використовувати ігрові методи, наприклад, поділ групи на підгрупи із завданням відстоювати різні позиції (навіть якщо особисто вони їх не розділяють).

5. Визначитись безпосередньо зі студентами про тему соціологічного опитування, яке вони хотіли б провести і допомогти у реалізації—створенні програми, польовому етапі та обробці результатів.

Поставлені проблеми викладання соціології молодими спеціалістами і запропоновані засоби зацікавлення студентів повинні стати предметом серйозної наукової дискусії та подальшої методологічної розробки.

Кузина Ирина

Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина

(Украина, г. Харьков)

Женщина в семье: традиция и современность

Женщины всегда выполняли одну из важнейших функций в обществе, играя, пожалуй, ведущую роль в обеспечении преемственности поколений и социализации личности, воспроизводстве социального порядка. Эта функция наиболее эффективно реализуется женщиной в семье. Однако положение женщины в семье не является статическим показателем ни в историческом, ни в межкультурном аспекте.

Рассмотрим эволюцию положения женщины в славянской семье. Традиционно в семье отношения между мужчинами и женщинами строились по формуле «власть - подчинение». Это ситуация имеет гендерно окрашенный контекст, так как мужчины, начав превалировать над женщинами в публичной сфере, политически, тем самыми приобрели власть и в сфере дома и семьи. Ярким примером описанной ситуации является правовое положение замужней женщины в царской России, когда семейное право складывалось под воздействием уходящего корнями в историю уложения правил семейной жизни под названием «Домострой». Согласно «Домострою», в основу взаимоотношений между супругами было положено требование «жена да убоится мужа своего»; содержал этот свод и указания о формах наказания, которым мужья могли подвергать непослушных жен. «Домострой» предполагал наличие четко выраженного главы семьи, коим являлся мужчина.

Отправным пунктом изменения положения женщины в семье послужила Октябрьская социалистическая революция, изменившая функции главы семьи. В числе первых декретов Советской власти были изданные в декабре 1917 г. Декрет о гражданском браке, о детях и о ведении книг, а также Декрет о расторжении брака. Этими декретами были отменены действовавшие до революции законы, ставившие женщину в неравное положение с мужчиной в семье в отношении детей, в правах на имущество, при разводе, при выборе места жительства и др.

Сейчас в постсоветских странах признается наличие у мужа и жены одинаковых прав и обязанностей в семье. Женщина теоретически может выбирать, чему себя посвятить – семье или карьере. Но следует подчеркнуть, что слово «теоретически» неслучайно нами было употреблено. Дело в том, что нестабильная экономика и, как следствие, низкий уровень жизни значительной части населения постсоветских стран послужили причиной того, что женщина, даже если хотела бы полностью посвятить себя семье, вынуждена работать.

Таким образом, мы наблюдаем парадоксальную ситуацию: традиционно женщина должна была все свое время уделять семье, даже если у нее были другие приоритеты в жизни; сейчас же женщина вынуждена заниматься оплачиваемой деятельностью, даже если все свои силы она готова отдать обустройству семейного очага и воспитанию детей.

На постсоветском пространстве положение женщины в семье является довольно неоднозначным.

Кузьмук Ольга

*Волинський державний університет імені Лесі Українки
(Україна, м. Луцьк)*

Образ середнього класу в свідомості населення міста Луцька

В західній соціології зазвичай використовують два критерії визначення класу – суб'єктивний і об'єктивний. Суб'єктивний лежить в основі принципу „самоідентифікації”, тобто виходить із думок самих членів суспільства відносно того до якого соціального слою (класу, страти) вони належать, чи із самозарахування індивіда до того чи іншого класу. Об'єктивний критерій лежить в основі ознак, що не залежать від думки індивіда. Таких ознак дві: характер діяльності і величина прибутку.

В цьому дослідженні (вуличне опитування) був реалізований суб'єктивний критерій, оскільки ми апелюємо до ментальної, психологічної реальності середнього класу, але разом з тим вивчаємо і матеріально-ресурсні ознаки середнього класу для створення цілісного образу даної соціальної групи в свідомості населення.

Теоретико-методологічною базою даного дослідження є теоретичний синтез методологічних підходів, що сконцентрований в межах структурного функціоналізму та конструктивістської соціології (що зміщує методологічний акцент від прийняття елементів соціальної структури як даності до аналізу процесів формування їх під впливом людей) та реалізується в теоріях класу як форми соціальних відносин і, особливо, у конструктивістсько-структуралістському розумінні класу, в кордонах діяльнісно-активістської парадигми в соціології.

Середній клас в розумінні населення міста Луцька на сьогодні представляє певний конгломерат соціально-професійних груп, інтереси яких досить важко привести до спільного знаменника. Групи і класи суспільства, що складають середній клас, досить неоднорідні як за соціальним походженням, так і за місцем в системі суспільного розподілу праці; труднощі виникають при спробі зафіксувати межі середнього класу, нестабільні і змінювані.

Кожен із виділених підкласів (вищий середній, середній, нижчий середній) характеризується якісно різним соціальним статусом та самопочуттям. Представники верхнього середнього класу не тільки живуть значно краще оточуючих і в значно більшій мірі задоволені своїм життям, але і погляди їх на майбутнє відрізняються значно більшим соціальним оптимізмом. Власне середній клас м. Луцька не настільки оптимістичний, хоча половина його все ж розраховує на збереження достатньо високих статусних позицій. Класи, що ідентифікують себе з більш низькими соціальними класами в соціальній ієрархії, відрізняються значно більшою незадоволеністю свого сучасного життя і песимізмом у відношенні до майбутнього.

Факторами успіху, що забезпечують бажаний соціальний статус, середній клас Луцька вважає здібності, освіту, наполегливу працю, знайомства і зв'язки (“соціальний капітал”). При цьому під здібностями маються на увазі, перш за все, готовність жити в умовах ринку і висхідної конкуренції, орієнтація на індивідуальну свободу, нонконформізм, а також деякі професійні навички і уміння.